

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
«ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2017»

Του Δημητρίου Ι. Τσιανικλίδη,
Δρος Θ-Νομικού

Από την Ιερά Μητρόπολη Δράμας τέθηκε σε κυκλοφορία το νέο εγκόλπιο ημερολόγιο του σωτηρίου έτους 2017. Η νέα καλαίσθητη έκδοση του ως άνω ημεροδείκτη που αριθμεί 88 σελίδες και τυπώθηκε τον Αύγουστο του σωτηρίου έτους 2016 στο τυπογραφείο «Μέλισσα», φέρει διαστάσεις 13x9cm. Στις φωτογραφίες του εξωφύλλου εικονίζονται ο αείμνηστος Αρχιμανδρίτης (εφεξής Αρχιμ.) Πανάρετος Τοπαλίδης φέρων επανωκαλύμμαυχο και επιστήθιο σταυρό, καθώς και η καταστραφείσα Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Βαζελώνος Πόντου.

Το ημερολόγιο φέρει στο εμπροσθόφυλλο τον τίτλο: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2017», ενώ στη συνέχεια προτάσσεται η κάτωθι αφιέρωση: «Εἰς τόν Ἀρχιμανδρίτην Πανάρετον Τοπαλίδην, Καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βαζελώνος Πόντου καί Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 2017» (σ.1). Ακολουθῶς, ἔπονται ο υπότιτλος: «Τί ἐστι Πατριάρχης» (σ.2) και η φωτογραφία της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στην Ιερά Μονή Βαζελώνος τον Αύγουστο του 2011 (σ.3). Ακολουθοῦν στη συνέχεια οι πατρικές ευχές και η ευλογία του σεπτοτάτου μας ποιμενάρχη κ. Παύλου για το νέο ἔτος 2017, καθώς και η φωτογραφία του με τὰ διάσημα του Παναγίου Τάφου - Πατριαρχείου Ιεροσολύμων (σσ. 4-5). Στη συνέχεια ακολουθοῦν τὰ «Προλεγόμενα» του ποιμενάρχη μας κ. Παύλου, ὅπου με τὴν αμεσότητα της γραφίδας του, αφοῦ πληροφορεῖ τὸν ἀναγνώστη για τὸν μακαριστό Πανάρετο ὅτι: «ὑπῆρξεν ἐξέχουσα ἐκκλησιαστικὴ φυσιογνωμία, διαδραματίσασα σημαίνοντα ρόλον εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά, κοινοτικά καί πολιτικά πράγματα ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ καί ἐν Ἑλλάδι», καταλήγει μεταξύ ἄλλων: «Ἐκρίναμεν ἐπωφελές καί ἐπάναγκες ὅπως σὺν τοῖς ἄλλοις ἀφιερῶσωμεν καί τό παρόν ἡμερολόγιον εἰς τὴν σεβασμίαν αὐτοῦ μορφὴν ὡς ἐλάχιστον φόρον τιμῆς καί ἔνδειξιν αἰδίου εὐγνωμοσύνης δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως καί τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους ἔπραξεν ἐν Πόντῳ καί ἐν Δράμα» (σσ.6-7). Ακολουθῶς παρέχεται σύντομο βιογραφικό σημεῖωμα με τὸν τίτλο: «Ἀρχιμανδρίτης Πανάρετος Τοπαλίδης – Ἡγούμενος Ἱ. Μονῆς Βαζελώνος καί Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας», ὅπου δίδονται σχετικές πληροφορίες για τὴν ἐθνική, ἐκκλησιαστικὴ και κοινωνική δράση του ἄνω Αρχιμ., τόσο κατά τὴ διακονία του στο Οικουμενικό Πατριαρχεῖο, ὅσο και στην Ἐκκλησία της Ἑλλάδος (σσ. 8-21). Ακολουθοῦν, στη συνέχεια, ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ ως ἄνω μακαριστοῦ Αρχιμ. με τὸς τίτλους: «Ὁ Πόντος ἀνά τὸς αἰῶνας» και «Εὐσεβεῖς στοχασμοί», ὅπου στα παραπάνω ἀποσπάσματα, ἀντίστοιχα, περιγράφονται συνοπτικά η ιστορική πορεία του Ἑλληνισμοῦ στον Πόντο ἀπὸ τὸν 10^ο αἰῶνα, μέχρι τὸν ἐκπατρισμό των Ἑλλήνων το 1922, καθώς και η πνευματικὴ δύναμη του σταυροῦ (σσ. 22-47).

Ακολουθως, δημοσιεύεται το εορτολόγιο που αναφέρεται στους 12 μήνες του έτους 2017 και με έγχρωμη και έντονη γραφή εκτυπώνονται οι μνήμες των Δεσποτικών και Θεομητορικών εορτών, καθώς και των εορταζομένων Αγίων, ενώ στην απέναντι σελίδα από τα μηνολόγια καταγράφονται τα αναγνώσματα των Κυριακών και μεγάλων εορτών. Κάτω από τα αναγνώσματα παρουσιάζονται οι εορτάζοντες ιεροί ναοί της Μητρόπολης (σσ. 50-73). Στη συνέχεια, μνημονεύεται συνοπτικά η «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ», η οποία περιλαμβάνει βιογραφικά στοιχεία του Σεβασμιότατου, τα εκκλησιαστικά συμβούλια, τις διοικητικές υπηρεσίες, τις ιερές μονές, την πνευματική και φιλανθρωπική διακονία, τις τοπικές εορτές, τα ιερά λείψανα, καθώς και την εκκλησιαστική τέχνη (σσ. 74-80). Ακολουθως, έπεται το τρισέλιδο ενημερωτικό για τις περιόδους και τις ημέρες των «νηστειῶν καὶ καταλύσεων» της Εκκλησίας μας, καθώς και τα χρονικά διαστήματα τελέσεως του μυστηρίου του Γάμου (σσ.81-83). Τέλος, το ημερολόγιο κλείνει με το ετήσιο «ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ» (σσ. 84-85), με τον τηλεφωνικό κατάλογο των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων της Δράμας (σ. 86), καθώς και με τον μονοσέλιδο χώρο για προσωπικά τηλέφωνα (σ. 87). Στο παρόν ημερολόγιο καταχωρείται, ακόμη, αξιόλογο ασπρόμαυρο και έγχρωμο φωτογραφικό υλικό από την Ιερά Μονή Βαζελώνος Πόντου, καθώς και από την εκκλησιαστική δράση του Αρχιμ. Πανάρετου Τοπαλίδη.

Ο σεπτότατος ποιμενάρχης μας κ. Παύλος προβάλλει με την έκδοση του παρόντος ημερολογίου εκείνες τις ισχυρές φυσιογνωμίες που με το εκκλησιαστικό τους έργο άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα της δημιουργίας. Μια τέτοια ισχυρή φυσιογνωμία υπήρξε και ο μακαριστός Αρχιμ. Πανάρετος Τοπαλίδης, άνδρας πλήρους πίστης και αγωνιστικού φρονήματος, ο οποίος, αφού διετέλεσε ηγούμενος της Ιεράς Βασιλικής Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου Βαζελώνος στον Πόντο, με την άφιξη του στην Ελλάδα, το 1922, συνέχισε να υπηρετεί σε διάφορες διοικητικές θέσεις στην Εκκλησία της Ελλάδος. Στο ως άνω σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Αρχιμ. Πανάρετου Τοπαλίδη εξιστορούνται σε γλώσσα καθαρεύουσα, αλλά και με ευσύνοπτο τρόπο και ενάργεια, ο βίος και η δράση του, καθώς και οι κυριότεροι σταθμοί της ιερατικής διακονίας του μεγάλου αυτού άνδρα, του οποίου το σκήνωμα έμελλε να δεχθεί στα σπλάχνα της η δραμινή γη, στο Κοιμητήριο της Νέας Κρώμνης Δράμας (3-6-1958). Μια ιερατική διακονία της οποίας κύριος σκοπός ήταν η ολοκληρωτική αφιέρωση στον Θεό και στον συνάνθρωπο. Εργάστηκε στον τομέα της εθνικής, εκκλησιαστικής και κοινωνικής ευποιΐας και αναλώθηκε σε έργα αγάπης και αλληλεγγύης, επιδεικνύοντας παράλληλα και διοικητικές ικανότητες.

Ως χαρακτηριστικό δείγμα της εργατικότητάς του κατά την περίοδο της τοποτηρητείας του στη Μητρόπολη Δράμας καταγράφεται ο μόχθος της ανέγερσης του Γυμνασίου Αρρένων Δράμας, αφού υπήρξε ο πρωτοστάτης για την ίδρυση του ιστορικού και μεγαλοπρεπούς Σχολείου, του «Μεγάρου Μουσῶν Παιδείας Μέσης»

(βλ. *Γυμνάσιο Αρρένων Δράμας, Το Σχολείο - Η ιστορία - Οι άνθρωποι*, έκδ. 3^η διορθωμένη και συμπληρωμένη, Βιβλιοθήκη 1ου Γενικού Λυκείου, Δράμα 2010, σσ.7-14). Διακρίθηκε ακόμη και στον συγγραφικό χώρο δημοσιεύοντας αξιόλογες ιστορικοθεολογικές μελέτες – μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται και τα ως άνω μνημονευθέντα έργα του, αποσπάσματα των οποίων φιλοξενούνται στο παρόν ημερολόγιο.

Γράφει χαρακτηριστικά ο αοίδιμος Αρχιμ. Πανάρετος: «Αἱ σφαγαί, αἱ ἀτιμώσεις, οἱ διωγμοί καί αἱ ἐξώσεις ἐκ τῶν πατρικῶν ἐστιῶν, τάς ὁποίας ἐπὶ ἔτη ὑφίσταντο οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου καί τῆς λοιπῆς Μικρασίας [...] διεδέχθη ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς καταστροφῆς, κατοχυρωθεῖσα δι' ἀμοιβαίας συγκαταθέσεως καί Συνθήκης. Οἱ Τάφοι καί τά σεβάσματα τῶν Πατέρων βία ἐγκατελείφθησαν, αἱ ἐστίαί ἐν αἷς ἐπὶ χλιετηρίδας ἔκαιεν ἄσβεστον τό πῦρ τῆς ιδέας καί τιμῆς, ἐξεκενώθησαν καί κατεπατήθησαν καί ἀπετεφρώθησαν, οἱ Ναοί τῆς λατρείας τῆς ὑπερτάτης Ἀληθείας καί Ζωῆς ἐβεβηλώθησαν, ἡ ἀκμή τῆς ζωῆς καί τά σκιρτήματα τῆς ἀνθήσεως καί προόδου ἔσβυσαν, τά ὄνειρα ἐπιστεύθη, καί πιστεύεται ἔτι καί νῦν, ὅτι ἀπέμειναν διαρκῆ ὄνειρα καί αἱ ἐλπίδες ἐπὶ τήν αὔριον ἠτόνησαν. Ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμός ἐγκατέλειψε τήν Πατρίδα του καί δέσμιος εἰς συντρίμματα ἤχθη ἔξω τῶν ὁρίων της, μακράν, πολύ μακράν...» (σσ. 42-43).

Με τα παραπάνω λόγια ο μακαριστός Πανάρετος εξιστόρησε τη Γενοκτονία των Ελλήνων της «καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς» και ἔδωσε την απάντηση πριν από έναν αἰώνα, περίπου, σε όλους εκείνους τους σημερινούς ανιστόρητους και πατριδοκάπηλους που προσπάθησαν και προσπαθούν να παραχαράξουν και να αλλοιώσουν την ελληνική ιστορία. Απάντησε στις παθιασμένες εμμονές, στις βαθύτατες προκαταλήψεις και στις ιδεοληπτικές αγκυλώσεις, αυτός που ήταν παρών και ἔζησε το «συνωστισμό» του προσφυγικού δράματος του Ελληνισμού της Ανατολής, που πήρε και αυτός το δρόμο της εξορίας για τη μητροπολιτική Ελλάδα και γεύτηκε την ορφάνια, αφήνοντας πίσω του τη γη των προγόνων του. Η Ιερά Μητρόπολη Δράμας με την έκδοση του παρόντος ημερολογίου διατηρεῖ ἀσβεστη τη μνήμη, τα επιτεύγματα, τους θρύλους, τη δόξα και το μαρτύριο των πολυφίλητων και πολυθρήνητων ελληνικών πατρίδων της Ανατολής. Το παρόν ημερολόγιο αναδεικνύει και πάλι την ευαισθησία του Σεβ. κ. Παύλου για τα εθνικά θέματα. Ο μητροπολίτης κ. Παύλος ανυψώνει ανδριάντες και στήνει προτομές προβάλλοντας προς παραδειγματισμό και φρονηματισμό τους υπερασπιστές της πίστης και της πατρίδας, της ελευθερίας και της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της προόδου.

Η προτομή του Αρχιμ. Πανάρετου Τοπαλίδη στον αὐλίο χώρο του Μητροπολιτικού Μεγάρου της Δράμας δείχνει το δρόμο της πίστης και του καθήκοντος. Εκπροσωπεῖ όλους τους ἥρωες κληρικούς που παρέμειναν ανυποχώρητοι και αντιστάθηκαν σε κάθε πρόκληση εναντίον της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού. Εκπροσωπεῖ ὄχι μόνο τον αγωνιζόμενο προσφυγικό ποντιακό ελληνορθόδοξο λαό, αλλά ολόκληρο τον Ελληνισμό της Ανατολής. Σημείο αναφοράς και σύμβολο ενότητας καθίσταται το παρόν ἀγαλμα για τους Ἕλληνες πρόσφυγες της Ανατολής που κατόρθωσαν μέσα

από ηρωισμούς και θυσίες να συνεχίσουν την παράδοση των προγόνων τους. Το σεμνό πρόσωπό του ομιλεί με τη σιωπή των μαρτυριών του για τα αιώνια ιδανικά του Ορθοδόξου Ελληνικού Γένους. Η φωτεινή μορφή του, στον τόπο όπου στήθηκε, έχει συμβολική σημασία. Διότι από εκεί θα ευλογεί και θα αγιάζει την πόλη μας, το λαό μας. Θα διδάσκει στους νεότερους την πίστη στον Θεό και την αγάπη στην πατρίδα. Η θαρραλέα μορφή του φανερώνει την ευσέβεια διαχρονικά και τον ηράκλειο άθλο των εξαθλιωμένων προσφύγων των αλησμόνητων πατρίδων της Ανατολής. Η προτομή αυτή θα αντιστέκεται σε πείσμα των καιρών απέναντι στον καιροσκοπισμό των «Συμμάχων μας», θυμίζοντας τη δραματική έξοδο του Ελληνισμού από τις πατρογονικές εστίες του στη Μ. Ασία, στη Θράκη, στην Καππαδοκία και στον Πόντο. Η γενναιόκαρδη μορφή του μας καλεί σε βαθιά σκέψη και περισυλλογή, και μας υπενθυμίζει να στοχαστούμε το μοιραίο έτος για τον Ελληνισμό της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Με την έλευση του νέου έτους 2017, αν και συμπληρώνονται 140 έτη από τη γέννησή του (1/9/1877 - 1/9/2017), η μνήμη του θα παραμένει πάντοτε ζωντανή και η ζωή και το έργο του θα αποτελούν ορόσημο για τους επιγενόμενους. Άξιος θερμών συγχαρητηρίων και επαίνων είναι ο φιλομόναχος και ασκητικός ποιμενάρχης μας κ. Παύλος για την εμπνευσμένη πρωτοβουλία και την πρόθεση του να αφιερώσει ως ελάχιστη τιμή την έκδοση του εγκολπίου ημερολογίου 2017 της Ι. Μ. Δράμας στον αοίδιμο Αρχιμ. Πανάρετο Τοπαλίδη για την πολύκαρπη διακονία του στην Εκκλησία και την ανεκτίμητη προσφορά του στο Γένος. Το παρόν ημερολόγιο με τις θαυμάσιες καλλιτεχνικές βυζαντινές διακοσμήσεις, αξίζει να το προμηθευθούν όλοι από τις ενορίες της Μητρόπολής μας, αφού πρόκειται για έναν εύχρηστο ημεροδείκτη και αποβαίνει για όλους μας χρήσιμο βοήθημα ιστορικών διδαγμάτων.